

17. fejezet

Az országos közigazgatás-korszerűsítési programok

Bosánszky Lajos – Dudás Ferenc – Horváth János

17.1. A reformáló és racionalizáló programok jellemzői

(Dudás Ferenc)

Amint korábban már utaltunk rá, az adott államtípus alapvonalaiban keretében országos *reformprogramokkal* lehet továbbfejleszteni a vizsgált területek lényegi nagy kérdéseit, továbbá országos *racionalizálási programokkal* lehet megjavítani a lényegi szerkezeti kérdések kisebb részletét. Mind a két országosan vezérelt modernizációs tevékenységnek többet kellett jelentenie a feladatok és a személyi-pénzügyi erőforrások egyszerű csökkentésénél (köznyelven, a „racizásnál”), mivel azok magukban foglalják a jobbítást is.

Az országos modernizációs programoknak többféle példáját ismerjük. Hazánkban az államszocializmus alapvonalaiban keretében például 1966–1970 között átfogó gazdasági és helyi igazgatási reformprogramot dolgoztak ki, amelyet viszont nem tudtak teljeskörűen megvalósítani. Tematikus részreform volt a 70-es években a helyi államigazgatás egységesítésének programja, a 80-as évek közepén a járási hivatalokat felszámoló város környéki igazgatás bevezetése. 1990 júniusában megtudtuk, hogy az OECD PUMA párizsi igazgatóságán elkészült egy anyag, amely áttekintette az akkori OECD-tagországok folyamatban lévő közigazgatási reformtörekvéseit, és 59 témakörben összefoglalta a hasonló vagy eltérő irányú modernizációs munkálatokat. Ez a jelentés hasznos segítséget jelentett az akkori magyar Belügyminisztérium előkészítő munkájához, ezért az OECD engedélyével a jelentést magyar nyelven sokszorosították és az érintett BM-főosztályvezetők között, valamint a háttérintézetben, a Magyar Közigazgatási Intézetben szétosztották. (A könyvünk mellékletében közöljük a jelentés fontosabb megállapításait.) A helyi önkormányzati rendszer kiépítéséhez például az Európa Tanács anyagai adtak eligazítást. A brüsszeli székhelyű Európai Közösség a PHARE-programjával jelentős segítséget adott a lengyel és a magyar reformáló és racionalizáló munkához.

A rendszerváltoztatás államtípust váltó forradalmának egyes alrendszerihez 1990–1991 között tematikus részreformok kapcsolódtak, amelyeket az akkor elfogadott jogszabályok előkészítésénél hasznosítottak. 1992 végén pedig meg lehetett kezdeni az új polgári korszak első *átfogó modernizációs programjában* foglalt lényegi reformokat és országos racionalizálási fejlesztési irányokat.

Az államszocializmus és az új polgári államberendezkedés országos modernizációs programjai mellett a közhivatalok és a közszolgáltató munkaszervezetek szintjén megjelentek a munkahelyi szintű racionalizálások, amelyek főként a belső szervezeti tagozódást, a belső munkafolyamatokat, a szervezet belső erőforrásait érintették. Ez a helyi szervezetfejlesztő és munkafolyamatokat racionalizáló munka szintén fontos volt, ettől azonban nem lehetett elvárni, hogy az alrendszerek lényegi hiányosságait orvosolják, mivel ezeket országos szerkezeti reformok útján lehetett vagy kellett volna kezelni.

17.2. A gazdasági dereguláció programja

(Bosánszky Lajos)

1989–1990 között egymással összehangoltan, de elkülönülten szervezett két tematikus reformprogram valósult meg. Előbb a gazdasági deregulációs program indult el, majd pedig megkezdődött a közigazgatási deregulációs program.

Az 1988. év során felgyorsuló reformfolyamatok nyomán egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a gazdasági reformok alapját képező magántulajdonon alapuló piacgazdasági viszonyok kialakítása a hatályos joganyag következetes alkalmazásával egyszerűen lehetetlen feladat. A gyors megoldás elősegítése érdekében már nem volt elegendő az aprólékos jogszabálymódosítások sorozata. Új és átfogó megoldás kellett. Ezt keresve talált rá a szakpolitika a fejlett piacgazdaságok esetében már gyakorlatba vett és új ismereteket nyújtó gazdasági dereguláció intézményére, amely a hatályos joganyag teljes átvizsgálását és meghatározott célú csökkentését célozta meg. A gazdasági dereguláció mint módszer először az USA-ban bukkant fel, s a piaci folyamatokba való túlzott állami beavatkozás visszaszorítását szolgálta. Nagy-Britanniában a dereguláció a magánvállalkozást gátló vagy szűk keretek közé szorító állami szabályozórendszer leépítését célozta. A Német Szövetségi Köztársaságban a dereguláció céljaként a privatizációt és a magán-, illetve közösségi tulajdonnal való rendelkezést korlátozó hatósági irányítás visszaszorítását szorgalmazták. Olaszországban a túlburjánzott és ezért szinte áttekinthetetlen jogszabálytömeg megritkítása és konzisztenciájának megteremtése volt a feladat. Ausztriában az archaikus nyelven fogalmazott és a modern piacgazdasághoz egyáltalán nem illeszkedő joganyag modernizálása volt a teendő. E célok mellett igyekeztek a gazdasági vagy társadalmi tevékenységet folytató állampolgári közösségek önálló cselekvését, ha úgy tetszik önigazgatását gúzsba kötő központi szabályokat is jelentősen megritkítani, a közeleti állampolgári közreműködés formáit szélesíteni, továbbá a lehető legkisebb mértékre szorítani a hatósági beavatkozások indokoltságát. Mindebből kitűnik, hogy a gazdasági dereguláció egy olyan széles spektrumú állami tevékenység, amelynek célja a normaözön visszaszorítása, a gazdálkodó szervezetek önállóságának garantálása, az állami és a monopolista piaci korlátok jelentős csökkentése.

Magyarországon a Minisztertanács az 1103/1989. (VII. 25.) MT határozatával indította el a gazdasági deregulációt, kijelölte annak céljait. Kinevezték a folyamat levezénylésére létesített Gazdasági Deregulációs Tanács (a továbbiakban: GDT) tisztségviselőit és tagjait. A gazdasági deregulációt Sárközy Tamás, az Igazságügyi Minisztérium miniszterhelyettese mint deregulációs kormánybiztos vezényelte, én a GDT titkári feladatait láttam el.

A minisztertanácsi határozat végrehajtásának megkezdése során a GDT kialakította a végrehajtás programját. Ezt a munkát három fázisra bontotta:

- Az első fázisban a GDT közreműködésével létrejöttek a gazdasági profilú minisztériumok, a rendeletalkotási joggal felruházott országos hatáskörű szervek munkatársaiból a deregulációt végrehajtó munkacsoportok. A részvételükkel megtartott sorozatos munkaértekezleteken a GDT tagjai gondoskodtak a deregulációval kapcsolatos oktatásról, a célok és teendők ismertetéséről.
- A második fázisban a gazdasági profilú tárcák megkezdtek a múlt rendbetételét, vagyis a hatályos joganyag deregulációs szempontú teljes körű felülvizsgálatát, utólagos deregulációját. Javaslatot tettek, hogy a jogszabályok közül melyeket kell hatályon kívül helyezni, és melyeket kell módosítás után hatályukban megtartani. A GDT tagjai között felosztotta a tárcákat, és a tárca munkájáért felelős GDT-tag elvégezte az említett felülvizsgálatot. A két nézőpont összevetésekor, sokszor hosszúságos és kemény egyeztetések után alakult ki a megoldás. A belső szabályainak, az úgynevezett szakmai utasításoknak a felülvizsgálatát a tárcák viszont önállóan végezték el.
- A harmadik fázis a jogalkotás alapvető megreformálása (jövőbeni dereguláció) volt, amiben a GDT meghatározó hatáskört kapott a Minisztertanácstól. Nevezetesen csak külön „deregulációs indoklással” és a GDT elnöke írásbeli véleményével kerülhetett a Minisztertanács elé az új jogszabálytervezet. A dereguláció indoklásának elkészítéséhez a GDT által készített útmutató adott segítséget. Ebben kaptak tájékoztatást a tárcák vezetői, hogy milyen szempontokat vesz figyelembe a GDT a véleményezése során, az 1989. szeptember 15-e után benyújtott jogszabálytervezetekenél.

Az útmutató részletes ismertetése e könyvben nem célunk, csupán a legfontosabb szempontokat ismertetnénk röviden a gazdasági deregulációs szándék megértése szempontjából. A deregulációs vizsgálat főbb kérdései a következők voltak:

- mi a célja a szabályozásnak, milyen probléma megoldását szolgálja;
- létesít-e új hivatali hatásköröket, ezzel járó központi, illetve állampolgári költségeket;
- mennyire váltható ki a jogszabály nem állami szervek (szakszervezeti, kamarai, egyesületi) önszabályozása útján;
- hogyan érinti a fennálló jogviszonyokat (megkötött szerződéseket, szerzett jogokat, törvényes érdekeket), keletkeztet vagy megszüntet-e foglalkoztatási viszonyokat, és ennek következményeit hogyan kívánják kezelni;
- kizárja vagy nehezíti (és miért?) bel- vagy külföldi gazdálkodó tulajdonosi, illetve piaci helyzetét, jelent-e diszkriminációt tulajdonformák, üzleti tevékenységek, földrajzi térségek, állampolgári közösségek tekintetében;
- a kötelezettségek megállapítása nem jár-e teljesíthetetlen vagy túl költséges eljárással, biztosítottak-e a végrehajtás időbeni feltételei, az ellenőrzés, a szankcionálás megoldott-e;
- milyen költségekkel, illetve haszonnal, előnnyel vagy kötöttséggel jár rövid, illetőleg hosszú távon a szabályozás, illetve milyen a költségkihatása a gazdálkodó szervezetekre az állampolgároknak nézve;

- biztosított-e a tisztességes eljáráshoz való jog, indokoltan és miért biztosít diszkrecionális jogkört a hatóság részére;
- mennyiben szolgálja a tervezet a multinacionális nemzetközi megállapodásokban, egyezményekben vállalt kötelezettségeink teljesítését.

17.3. A közigazgatási dereguláció, az ügyfélbarát ügyintézés

(Dudás Ferenc)

A gazdasági deregulációs program elindítását követően, négy hónap múlva a Minisztertanács az 1143/1989 (XI. 26.) MT határozatával elrendelte a közigazgatási dereguláció megindítását. A programot a Közigazgatási Deregulációs Tanács (a továbbiakban: KDT) irányította, amely tagjai a közigazgatással foglalkozó elméleti és gyakorlati szakemberek voltak, a tanács vezetését és a program végrehajtásának irányítását Verebélyi Imre, a Belügyminisztérium közigazgatási miniszterhelyettese kormánybiztosként látta el, jómagam a KDT titkára voltam. A közigazgatási dereguláció céljai közé tartoztak többek között: a túlcentralizáló irányítási maradványok leépítése és módosításokkal a demokratikus önkormányzati jelleget erősítő és garantáló szabályok beépítése; az állampolgári jogok alkotmányos védelmét szolgáló garanciák kiépítése; az állampolgárok államigazgatási függőségét és kiszolgáltatottságát jelentő eljárások megszüntetése; a közszükségletek állam által felvállalt és a közigazgatás által irányított egyes területein (például az egészségügyben) az állami monopóliumok lebontása és megnyitása a versenyszektor előtt.

E munka fontosságát a következő egymással szorosan összefüggő adatok bizonyítják. Az 1627 akkori tanácsnál (azok hivatalainál) évente mintegy 12–14 millió ügyfél jelent meg. Ebből kiindulva, a közigazgatási dereguláció fókuszában álló szabályozás-leépítés célja az volt, hogy megteremtse az állampolgárok és szervezeteik szabadabb önmozgásának feltételeit. Az összkormányzati szemlélet egységességét e területen is *deregulációs útmutató* segítette és támogatta. A KDT már 1989 decemberében mintegy 200 kezdeményezést küldött a tárcáknak, amelyekkel azok érdemben kötelesek voltak foglalkozni. A javaslatok többsége az ügyfeleknek az akkori igen kiterjedt bürokráciát a mindennapokban megtapasztaló véleményén, valamint a tanácsoknál dolgozó jogalkalmazó szakemberek jogalkalmazási észrevételein alapult. A közigazgatással legszorosabb kapcsolatban álló hét tárca sem várt a program végére, mivel már az első 90 napban több száz miniszteri rendeletet, valamint szabályozási tartalmú utasítást helyeztek hatályon kívül. Ezek számát bővítette a Minisztertanács 44/1990. (III. 13.) MT rendelete, amely közvetlenül intézkedett kormány szintű rendeletek és határozatok hatályon kívül helyezéséről, jogállamiságot szolgáló tartalmi megújításáról. Mindezek folytatásaként – az 1989 őszén meghirdetett *Felvásároljuk a Bürokráciát* ügyfélpályázat javaslatait is figyelembe véve – számos, az állampolgárok mindennapi életét megkeserítő és kiszolgáltatottságát fokozó kötöttséget kiiktattak.

A deregulációs javaslatokat miniszteri utasítások és rendeletek, kormányrendelet, valamint az egyes törvények és törvényerejű rendeletek hatályon kívül helyezéséről és módosításáról szóló 1990. évi XXII. törvény, valamint az utóbbit módosító 1990. évi LXXXIX. törvény szabályai hasznosították.

Az önkormányzatbarát jogi környezet kialakítását már az önkormányzati törvény életbelépése előtt el kellett kezdeni. A deregulációs törvénnyel bevezetett egyszerűsítések mindenképpen jótékonyan hatottak az önkormányzat-építés folyamatára. Nagy jelentőségű intézkedés volt, hogy kiiktatták a tanácstörvényből a végrehajtó bizottságok kettős alárendeltségét. Kikerült a jogrendszerből a Hazafias Népfront tanácselnökök (és helyetteseik) megválasztásához kapcsolódó javaslattevési joga. Több évtizedes felesleges központi engedélyezési rendszert szüntetett meg a tanácsi külkapcsolatok önállóságának megteremtése. A korábbi gyakorlattal szemben, a címer- és zászlóalkotásról, valamint annak használatáról és a díszpolgári cím adományozásáról is önállóan dönthettek a tanácsok. Korábban még az ügyfélfogadás és munkarend szabályairól sem dönthettek helyben, az új törvény mindezt azokra bízta, akik a legjobban ismerik a helyi viszonyokat.

A szabályozás hangsúlyos elemeként mindenképpen ki kell emelni azon változásokat, amelyek az államigazgatási eljárás személyi szabadságot, illetve vagyoni jogokat korábban korlátozó szabályait érintették. Túlzás nélkül állítható, hogy ebben a körben az ügyfél kiszolgáltatottságának csökkentése vagy megszüntetése érdekében, illetve az állampolgári jogvédelem garanciáinak megteremtése területén máig ható, jelentős jogállami intézkedések megtételére került sor. Ekkor szűnt meg, hogy a társadalmi szervek vagy szövetkezetek kérhetik az állampolgár tulajdonában álló ingatlan kisajátítását. Az állampolgár érdekeit védte az is, hogy a teljes kártalanítást biztosító tényleges forgalmi értéket kell a tulajdonosnak megfizetni. Joggal sértette a közvéleményt és a társadalom érzékenységét az is, hogy közút építése (szélesítése) céljából a hatóság bárkit ingyen megfoszthatott a tulajdonában álló telek egyötöd részétől. A szabálysértési törvény módosítása megszüntette a szabálysértések elzárással sújtható büntetését. Ennek az volt az indoka, hogy az állampolgári szabadságjogok alkotmányos védelmével a jogállamban összeegyeztethetetlen, hogy államigazgatási hatóság független bírói kontroll nélkül döntsön a személyes szabadságot súlyosan korlátozó joghátrány alkalmazásáról. Fontos célkitűzés volt, hogy a hatósági dereguláció kiiktassa a jogrendszerből az állampolgárokat tömegesen érintő, szükségtelen korlátozó rendelkezéseket. Számptalan indokolatlan állami beavatkozást számoltak így fel. Indokolatlan az állami beavatkozás akkor, ha az társadalmi haszonnal nem jár, és az állampolgárok életviszonyai hatósági eszközökkel eredményesen nem befolyásolhatók. Ennek jegyében került sor a magántulajdonban álló lakásokhoz kapcsolódó tartási-életjáradéki és öröklési szerződéseknel a tanácsi jóváhagyás megszüntetésére. Ugyancsak felesleges állami beavatkozás volt, hogy a magánlakások nem lakás céljára történő hasznosításához előírt tanácselnöki engedélyezés kellett, amely így véget ért. Hasonlóan megszűnt az egyes kulturális tevékenységek korábbi előzetes hatósági engedélyeztetése. A rigorózus előírások az engedély megadásához meghatározott szakmai és műszaki feltételek teljesítését is megkövetelték. E területen igazi áttörést eredményezett az, hogy több százezer formális hatósági engedélyezési aktus szűnt meg a művész közvetítés, a nyilvános videóvetítés, moziüzemeltetés és műsoros előadás-rendezés területén. A jogalkotó a jövőben megelégedett a bejelentéssel. S ezzel egy időben megszűnt a filmfelvevőgépek és filmvetítőgépek bejelentési, valamint egyes filmek beszolgáltatásának kötelezettsége is.

Amikor 1990. január 11-én a kormány mérlegre tette az e körbe tartozó intézkedések eredményét, akkor a kormánybiztos a következőket mondta: a kormányülésen áttekintették a közigazgatási deregulációs program teljesítését. Az elavult felesleges minisztertanácsi

rendeletek, miniszteri jogszabályok közül mintegy 1800-at helyeztek hatályon kívül. Ennek eredményeként több mint 800 ezerrel csökkent a hatósági határozatok, kiadott okiratok és hatósági bizonyítványok száma. A dereguláció fontos eredménye volt az, hogy felülvizsgálták a korábbi (több tízezer) tanácsi rendeletet, utat nyitva a későbbi önkormányzati szabályozás megalapozásához és kiteljesedéséhez.

A deregulációs pályázatokban több olyan felvetést is megfogalmaztak, amelyeket nem deregulációval, illetve új regulációval, hanem jobb hivatali munkaszervezéssel lehetett orvosolni. Ebben az időszakban főként a helyi tanácsoknál jobb munkaszervezéssel megvalósítható javaslatokkal foglalkoztunk.

Fontos racionalizálási feladatkörünk a Budapest Főváros XX. Kerületi Tanácsnál végrehajtott közigazgatás-fejlesztési kísérlet támogatása és elterjesztésének elősegítése volt. A kísérlet lényege, hogy az ellátott feladatok folyamatszervezésével a komplex feladatkörű Ügyfélszolgálati Irodában mintegy 80 ügýtípusban az ügynevezett egymenetes ügyintézési modellt kezdte alkalmazni. Ennek eredményeként az ágazati szakigazgatási szervek közötti párhuzamosságok és a felesleges döntési szintek megszüntetésével a kérelem előterjesztésekor az ügyet azonnal vagy igen rövid határidővel elintézték. Pesterzsébeten nem az ügyfeleknek kellett a tanács különböző osztályaira menniük, hanem a tanácsi ügyintézők várták őket egy térben és egy helyen. A kisvárosi modellt tovább fejlesztve tájékoztatás vagy felvilágosítás miatt az állampolgároknak már nem kellett az ágazati osztályokat felkeresniük. A korábban az Államigazgatási Szervezési Intézet által a kisvárosokban folytatott kísérlet továbbfejlesztéseként a kerületi Ügyfélszolgálati Irodában helyet adtunk a rendőrségi hatáskörbe tartozó ügyekkel foglalkozó kihelyezett rendőrségi ügyintézőknek is.

Sajnos arról is szólni kell, hogy a rendszerváltozás után közvetlenül számos fővárosi kerületnél megindult egy visszarendeződési folyamat. Ennek hátterében az volt, hogy több érintett polgármester a korábbi megoldásokat a tanácsrendszer káros örökségének tekintette. Minderre rájátszott az ágazati osztályok vezetőinek támogató véleménye, akik szinte egy emberként álltak ki amellett, hogy az Ügyfélszolgálati Irodába „leadott” feladatok visszakerüljenek az ágazati szakosztályhoz. E kitérő és átmeneti megtorpanás után 1991 végétől kezdve szerencsére ismét előtérbe kerültek a korábban már bevált ügyfélbarát kezdeményezések, az ügyfélszolgálati irodák visszaerősödtek. E folyamat alapozta meg később az okmányirodák országos rendszerének kialakítását.

17.4. A belügyi közigazgatási informatika fejlesztése

(Horváth János)

A belügyi közigazgatási informatika fejlesztése még a rendszerváltoztatás előtt kezdődött el, 1989-ben és az azt követő években pedig ez a fejlesztés felgyorsult, és annak centrumába a választási informatika került.

1990-ben a főosztály feladata lett: az ügynevezett négyigenes népszavazás informatikai infrastrukturális feltételeinek (hálózat, szoftver, számítógépek) koordinációja; az 1990-es parlamenti választások információtechnikai előkészítési és a rendszerfelügyelői feladatok ellátása; az 1990-es népszavazás informatikai rendszerének fejlesztése, a rendszer működtetése és menedzsmentje; a helyhatósági és polgármester-választás informatikai

rendszerfejlesztésének irányítása, a rendszer menedzsmentje. E két utóbbiban a tanácsok és a Tanácsai Költségvetési Elszámoló Hivatalok informatikai szakemberei is részt vettek.

A választások informatikai feladatellátásával párhuzamosan elkészült a BM szervei számára az irodaautomatizálási, a hardver- és szoftverbeszerzések egységesítésének koncepciója. Felgyorsult a külföldi ismeretek tanulmányozása. Tapasztalatcseréket, konferenciákat és előadás-sorozatokot szerveztek.¹ Feltárták az igénybe vehető külföldi segélylehetőségeket, köztük a PHARE-programokhoz való hozzáférés módozatait.

A választások után a közigazgatás működési tapasztalatai nyilvánvalóvá tették a korábbi a szabályozásokhoz illeszkedő szervezési, számítástechnikai megoldások tarthatatlanságát. A változások rávilágítottak arra, hogy a munkavégzés informatikai támogatása nélkül az államigazgatás nehéz helyzetbe kerül. A kormányzatban az informatikai alkalmazások hatékonyságának javítására, az egyes funkciókat támogató információs rendszerek fejlesztésének és működtetésének összehangolására, az informatika kormányzati szintű koordinációjára a 3296/1991. (VII. 5.) Korm. határozat létrehozta az Informatikai Tárcaközi Bizottságot (a továbbiakban: ITB) a MEH közigazgatási államtitkár felügyelete alatt. Az ITB munkaszerve a MEH Informatikai Koordinációs Irodája lett. Az ITB tagsága a tárcák informatikai vezetőiből állt össze, akik képviselték az ágazatukat az ITB-ben és az ITB-t az ágazatukban. A Belügyminisztérium pedig az informatikai tevékenység ágazati szintű összehangolására 1991 novemberében létrehozta a Választási és Informatikai Főosztályt.²

Az ITB több ország élenjáró gyakorlatának megismerése után döntött az Egyesült Királyságban az informatika kormányzati koordinációjában kialakult ismeretanyag átvételéről. Abban az időben az EK országai és még nagyon sok ország ezt tartotta mértékadónak és alkalmazandónak. 1992-ben kormányközi megállapodás után megkezdődött az ismeretanyag átvétele, honosítása és jogtisztn közkinccsé tétele a hazai közigazgatás számára. A BM-ben a Választási Iroda vezetője, Tóth Zoltán 1991. február 3-án megbízást kapott arra, hogy az érdekeltek bevonásával készüljön előterjesztés az államtitkári értekezlet részére a BM információs rendszereinek áttekintésére, az egységes koncepció kialakítására. Az anyagot a Választási Iroda vezetője, az Adatfeldolgozó Szolgálat és az Informatikai Osztály vezetője terjesztette elő. Ennek az előterjesztésnek a súlyát, tartalmát jelzi, hogy 27 minisztériumi főosztályának, 4 országos parancsnokságának, 13 intézményének és szolgáltatójának, továbbá az Állami Népeség-nyilvántartó Hivatal vezetőjének közreműködésével készült, néhány kiegészítéssel. Az előterjesztés tartalmazta a rendszerek összehangolásának szükségességét, a BM-ben működő információs rendszerek helyzetét, a közigazgatási és a rendészeti informatika összehangolásának elveit, eszközeit, az informatikai tevékenység szervezeti kereteit. Az előterjesztésben foglaltak alapján született döntéssorozat új alapokra helyezte a BM és az általa irányított szervezetek informatikai tevékenységét.

1991 novemberében megalakult a Választási és Informatikai Főosztály, és decemberben megkezdte működését az Informatikai Fórum. 1992 első félévében felgyorsult a közigazgatás reformjáról szóló 1026/1992. (V. 12.) Korm. határozat végrehajtása. Ennek keretében:

¹ HORVÁTH János (1991): *Az információtechnológia a magyar önkormányzati irányításban. Networking '91 Nemzetközi Kerekasztal Konferencia, az információtechnológia és infrastruktúra fejlesztéséről az önkormányzatoknál.* Budapest, BM. 16–21.

² *Előterjesztés az államtitkári értekezlet részére a Belügyminisztérium információs rendszereinek összehangolt fejlesztéséről* (1991. május 21.). Budapest, Magyar Nemzeti Levéltár.

- elkészült a közigazgatási információs rendszerek helyzetfelmérése, működésük elemzése;
- megvalósult a meglévő párhuzamosságok feltárása;
- kialakultak a rendszerek összehangolásának jogi, gazdasági és módszertani feltételei, a kormányzati és más közigazgatási információs rendszerek közötti intézményes kapcsolatok követelményei.

1993-ban a Belügyminisztériumban és szerveinél megkezdődött az informatikai alkalmazások stratégiai tervezése, az ITB-ajánlásokban foglaltak megvalósítása (tervezés, projektirányítás, strukturált rendszerelemzési és tervezési módszertan, informatikai biztonság és az adatvédelem, szöveg- és adatbázis-kezelő szoftverek egységesítése stb.). A főosztály szakmai koordinátorként közreműködött a BM és szerveinél folyó informatikai fejlesztésekben, az informatikai eszközök tenderkiírásaiban, a tenderek elbírálásában. Kidolgozta a központi, a területi közigazgatási szervek és az önkormányzatok informatikai kapcsolatának rendezőelveit, az informatikai fejlesztésekben alkalmazandó kódok, szabványok, ajánlások alkalmazásának követelményeit. A főosztály közreműködött a Területi Államháztartási és Közigazgatási Információs Szolgálatok (TÁKISZ) létrehozásában. Az informatikai kultúra javítására könyv formában kiadványsorozat indult *Informatika–Jog–Közigazgatás* címmel.

17.5. Az első átfogó közigazgatási korszerűsítési program

(Dudás Ferenc)

1992-ben a kormány közigazgatási korszerűsítési programba foglalta az addig felgyülemlett legfontosabb reformteendőket és racionalizációs feladatokat. (A korszerűsítési program elnevezését több esetben reformprogram elnevezésre szűkítették le.) Évtizedek távlatából visszatekintve, erről az első átfogó korszerűsítési programról megállapítható, hogy a program korrigálni kívánta a demokrácia és a jogállamiság szükséges mértékét helyenként eltúlzó megoldásokat. Ugyanakkor a szervezeti és működési kérdéseknél növelendőnek tartotta a hatékonyságot (az eredményességet és az erőforrások gazdaságosabb kihasználását).

Összesítettük a két év gyakorlati tapasztalatai alapján szükséges fejlesztési igényeket, ezeket a reformjellegű, illetve racionalizáló típusú fejlesztési igényeket foglalták bele a közigazgatás korszerűsítéséről szóló kormányhatározatba és annak mellékleteibe. Először a kormány az 1992. április 16-i ülésén elfogadta a korszerűsítés feladattervét, amelyben kijelölte a miniszterek, valamint a program koordinálásáért felelős belügyminiszter és Miniszterelnöki Hivatal közigazgatási államtitkárának főbb teendőit. Az év végén pedig a kormány határozatában jóváhagyta a részletes kormányprogramot. A határozatban foglalt irányelvek és ajánlások alapján a minisztereknek kellett elkészíteniük a saját szervezetükre vonatkozó speciális programokat.³ Ezt az átfogó programot 1992. december 3. és 5. között Budapesten,

³ VEREBÉLYI Imre (1992): A magyar közigazgatás modernizációja. *Magyar Közigazgatás*, 42. évf. 11. sz. 641–652.

nemzetközi tanácskozás keretében is megvitatták, majd nemzetközi szinten propagálták. Sajnos hasonlóan más Magyar Zoltán racionalizálási programjához, ez a program – tartalmi megalapozottsága ellenére – jórészt csak program maradt. 1993–1994 tavasza között csak néhány részét hajtották végre, a teljesebb körű végrehajtás, valamint a program új igényekkel való kiegészítése az 1994-ben hivatalba lépő Horn-kormányra maradt.